

Załącznik
do uchwały Nr 261/XXXIII/2008
Rady Miejskiej Jeleniej Góry
z dnia 29 sierpnia 2008 r.

PROGRAM
PROFILAKTYKI CHORÓB I PROMOCJI ZDROWIA
DLA MIESZKAŃCÓW JELENIEJ GÓRY
NA LATA 2008 - 2010

I. WPROWADZENIE

Zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia jest jednym z najistotniejszych zadań Miasta zapisanych w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz.1591 ze zm.), a ich opracowywanie, wdrażanie, realizacja i finansowanie wynika z ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 210, poz. 2135 ze zm.).

Program profilaktyki chorób i promocji zdrowia dla mieszkańców Jeleniej Góry na lata 2008 - 2010 jest zgodny z założeniami i celami Narodowego Programu Zdrowia - dokumentu ustalającego strategię państwa w zakresie zdrowia.

Zdrowie człowieka zależy od wielu wzajemnie powiązanych czynników, tj:

- stylu życia,
- środowiska fizycznego i społecznego życia, pracy, nauki,
- czynników genetycznych,
- służby zdrowia.

Zapobieganie występowaniu chorób cywilizacyjnych, możliwe jest dzięki stosowaniu odpowiedniej profilaktyki oraz podejmowaniu różnych działań i środków zmierzających do zapobiegania chorobom lub do ich wykrycia we wczesnym stadium, pozwalającym na ich wyleczenie.

Dla zachowania i poprawy zdrowia mieszkańców Jeleniej Góry należy promować zdrowy styl życia, stwarzać warunki dla społeczności lokalnej do działań prozdrowotnych - regularnej aktywności fizycznej, przestrzegania rygorów zrównoważonej diety, eliminowania nałogów oraz zdobywania i wykorzystywania umiejętności opanowywania sytuacji stresowych.

Program profilaktyki chorób i promocji zdrowia dla mieszkańców Jeleniej Góry na lata 2008 – 2010 stanowi rozszerzoną kontynuację programów realizowanych w latach 2000 – 2007.

Na podstawie wyników badań profilaktycznych realizowanych w ubiegłym roku stwierdza się wysoki stopień zagrożeń chorobowych wśród mieszkańców Miasta:

- u ok. 11% kobiet badanych w kierunku nowotworów piersi, wykrywa się zmiany z podejrzeniem nowotworów; kobiety te są kierowane do dalszej diagnostyki lub leczenia,
- wśród kobiet objętych programem profilaktyki nowotworów szyjki macicy u ok. 45% stwierdza się zmiany zapalne, wymagające leczenia zachowawczego i ponownej diagnostyki, a u 4% badania cytologiczne wykazały obecność komórek nowotworowych,
- powiększenie prostaty stwierdza się u ok. 65% badanych mężczyzn, którzy wymagają okresowej kontroli i leczenia farmakologicznego,
- nieprawidłowe wyniki stwierdza się u ponad 50% osób badanych w kierunku nowotworów jelita grubego,
- nieprawidłowe wyniki stwierdza się u ponad 70% badanych w kierunku chorób układu krążenia,
- wśród 1800 dzieci z pierwszych klas szkół podstawowych i gimnazjalnych oraz wśród 1018 dzieci w wieku przedszkolnym, przebadanych w kierunku chorób wzroku, u 13,5% dzieci rozpoznano wady, z czego - dla 189 dzieci wystawiono recepty na szkła korekcyjne; natomiast 113 dzieci skierowano do dalszej diagnostyki bądź leczenia,
- w badaniach przesiewowych wykonanych w kierunku chorób słuchu:
 - w grupie wiekowej 6–12 lat – u ok. 10% przebadanych stwierdzono niedosłuch, w 3 przypadkach niedosłuch głęboki, kwalifikujący dziecko do protezowania (aparatury słuchowej),
 - w grupie wiekowej 3-6 lat – aż 26% wymaga stałej bądź okresowej kontroli lekarskiej z uwagi na stwierdzoną przewlekłą wadę narządu słuchu i/lub górnych dróg oddechowych,
- wady postawy, takie jak: postawa skoliozy, okrągłe plecy, boczne skrzywienie kręgosłupa i hiperkifoza, wykryto u ok. 12% przebadanych dzieci z klas „0” i klas pierwszych szkół podstawowych oraz pierwszych i drugich klas gimnazjalnych; łącznie dla ok. 24% badanych dzieci zalecono gimnastykę korekcyjną i kontrole w poradni ortopedycznej.

Konsekwentnie prowadzone badania profilaktyczne, kontrolujące te same parametry zdrowotne, są wiarygodnym miernikiem poziomu zdrowia mieszkańców, a tym samym wskazują, gdzie należy i warto wdrażać programy profilaktyczne.

II. CELE PROGRAMU

1. Nadrzędnym celem Programu jest poprawa zdrowia i związanej z nim jakości życia mieszkańców Jeleniej Góry.
2. Zmniejszenie zachorowalności i umieralności z powodu chorób cywilizacyjnych poprzez zwiększenie dostępu do bezpłatnych badań profilaktycznych, szczególnie osób nie objętych programami profilaktycznymi, finansowanymi ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia (programy kierowane do ściśle określonych grup wiekowych).
3. Poprawa stanu zdrowia dzieci, poprzez umożliwienie wczesnej diagnostyki choroby próchnicowej, wad wzroku, słuchu i postawy oraz organizowanie pomocy w ich korekcji.

W celu ułatwienia mieszkańcom Jeleniej Góry dostępu do bezpłatnych badań profilaktycznych w zakresie głównych, rozpoznanych problemów zagrożenia zdrowotnego, przyjmuje się do realizacji w latach 2008 - 2010 następujące programy, w tym stanowiące kontynuację programów realizowanych w latach 2000 – 2007:

1. Program profilaktyki nowotworów piersi,
2. Program profilaktyki nowotworów szyjki macicy, w tym szczepienia ochronne,
3. Program profilaktyki nowotworów prostaty,
4. Program profilaktyki nowotworów jelita grubego,
5. Program profilaktyki chorób serca,
6. Program profilaktyki chorób wzroku u dzieci,
7. Program profilaktyki chorób słuchu u dzieci,
8. Program profilaktyki wad postawy u dzieci,

oraz nowe:

- Program profilaktyki cukrzycy,
- Program profilaktyki zakażeń pneumokokowych.

Cukrzyca ma podłoże genetyczne, w związku z tym ryzyko wystąpienia tej choroby jest znacznie większe u osób spokrewnionych z chorymi na cukrzycę. Istotnym czynnikiem ryzyka jest również wiek. Ryzyko zachorowania na cukrzycę wzrasta z wiekiem, dlatego też osoby powyżej 45 roku życia powinny raz w roku badać poziom cukru we krwi. Niektóre źródła podają również, że szczególnie narażoną grupą wiekową są osoby powyżej 65 roku życia. Rozwojowi choroby sprzyja także otyłość, nadciśnienie tętnicze oraz pozbawiony ruchu, siedzący tryb życia. Cukrzyca występuje również znacznie częściej u osób, u których w przeszłości występowały zaburzenia tolerancji glukozy. Inne czynniki ryzyka to: przewlekłe choroby trzustki i wątroby, wysoki poziom cholesterolu we krwi lub nagła utrata wagi, osłabienie oraz wiele innych. Szacuje się, że w Polsce na cukrzycę choruje około 1,5 miliona osób.

Pneumokoki to bakterie chorobotwórcze, które występują u dorosłych i dzieci. Szczególnie u małych dzieci bardzo łatwo dochodzi do zasiedlenia śluzówki nosa i gardła pneumokokami, ponieważ dzieci mają niedojrzały układ odpornościowy i nie produkują wystarczającej ilości przeciwciał odpornościowych przeciwko temu typowi bakterii. Ryzyko choroby spowodowanej zakażeniem pneumokokiem jest tym większe im młodsze jest dziecko (najwyższa zapadalność do 2-go roku życia). Dzieci do 2 roku życia nie posiadają jeszcze wykształconego systemu odpornościowego przeciwko niektórym bakteriom. Taki system zaczyna rozwijać się od 3 roku życia i jest w pełni ukształtowany dopiero po ukończeniu przez dziecko 5 lat. Pneumokoki należą do grupy bakterii szczególnie groźnych dla najmłodszych. Bakterie te są przyczyną bardzo ciężkich zakażeń w grupie wiekowej od 0 do 5 lat. Schorzenia te, takie jak posocznica (sepsa), krwiopochodne ropne zapalenie płuc oraz zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych i mózgu, bardzo często powodują zgon dziecka lub ciężkie powikłania. Najlepszą metodą zapobiegania zachorowaniom jest szczepienie dzieci szczepionką przeciwko pneumokokom. Działanie szczepionki polega na wytworzeniu w organizmie swoistych przeciwciał przeciw bakteriom, co chroni dziecko przed zachorowaniem. Silna odpowiedź immunologiczna na szczepionkę skoniugowaną nie tylko skutecznie zabezpiecza przed inwazyjną chorobą pneumokokową, ale ma też wpływ na infekcje śluzówkowe i powoduje redukcję nosicielstwa tzn. wyszczepienie populacji małych dzieci wpływa również na obniżenie zapadalności na daną chorobę populacji nieszczepionej. To zjawisko wynika ze zmniejszenia nosicielstwa zjadliwych serotypów pneumokoka w jamie nosowo - gardłowej dzieci, czyli ograniczenia rezerwuaru tego patogenu.

Szczepienie przeciw zakażeniom pneumokokowym znajduje się w kalendarzu szczepień ochronnych Ministerstwa Zdrowia, jako szczepienie zalecane.

III. ZAKRES PLANOWANYCH BADAŃ W RAMACH PROGRAMÓW PROFILAKTYKI CHORÓB

1. **Profilaktyka nowotworów piersi** - badanie palpacyjne i nauka samobadania piersi, mammografia – 2 x 2 zdjęcia z opisem. Badaniami objęte zostaną kobiety w wieku 45 – 50 lat, jako uzupełnienie programu Narodowego Funduszu Zdrowia.
2. **Profilaktyka nowotworów szyjki macicy** - badanie ginekologiczne, wywiad-ankieta, badanie cytologiczne. Badania te są skierowane do kobiet w wieku 40 – 60 lat. Ponadto planuje się, w latach 2009-2010, wykonanie szczepień zapobiegających zachorowaniom na raka szyjki macicy (przeciw wirusowi HPV) dla dziewczynek w wieku 12 lat, będących mieszkankami Jeleniej Góry oraz przebywających w placówkach opiekuńczo - wychowawczych na terenie Miasta.
3. **Profilaktyka nowotworów prostaty** - badanie urologiczne, wywiad-ankieta, badanie USG z opisem, oznaczenie poziomu PSA, które są skierowane do mężczyzn powyżej 40 roku życia.
4. **Profilaktyka nowotworów jelita grubego** - wywiad i badanie per rectum, badanie kału na krew utajoną, rektoskopia. Badaniami objęte zostaną osoby powyżej 40 roku życia oraz w uzasadnionych przypadkach bez względu na wiek.
5. **Profilaktyka chorób serca** - badania laboratoryjne: poziomu cholesterolu całkowitego, HDL, LDL, trójglicerydów, glukozy we krwi oraz wywiad, pomiar wagi ciała i wzrostu, obliczenie wskaźnika BMI, pomiar ciśnienia krwi.
Program obejmuje dwie wizyty: pierwsza w punkcie poboru krwi - laboratorium analityczne, druga w gabinecie profilaktycznym - konsultacja z lekarzem – analiza stopnia nasilenia czynników ryzyka, zalecenia dotyczące modyfikacji stylu życia i/lub konieczności dalszego leczenia. Badania skierowane są do osób w wieku 30 – 60 lat.

6. **Profilaktyka chorób wzroku u dzieci** - badanie przy pomocy tablicy Snellena, badanie ruchomości gałek ocznych, badanie autorefraktometrem komputerowym, badanie dna oka. Badaniami będą objęte dzieci z pierwszych klas szkół podstawowych i gimnazjalnych oraz dzieci w wieku przedszkolnym. Badania przesiewowe będą prowadzone na terenie szkół i przedszkoli, rozszerzone – specjalistyczne w przychodni.
7. **Profilaktyka chorób słuchu u dzieci** - audiometria tonalna – kompleksowe badanie laryngologiczne. Badaniami objęte będą dzieci z grupy wiekowej 6 – 9 lat, w uzasadnionych przypadkach również w innym wieku (wskazane przez dyrektora przedszkola/szkoły). Badania przesiewowe prowadzone będą na terenie szkół i przedszkoli, rozszerzone - specjalistyczne w przychodni.
8. **Profilaktyka wad postawy u dzieci**
Program będzie obejmował dwa etapy:
- badanie fizykalne w kierunku wad postawy,
 - w przypadku podejrzenia skolioz – skierowanie na badania specjalistyczne i gimnastykę korekcyjną.
- Badaniami objęte będą dzieci z grupy wiekowej 10 – 12 lat, w uzasadnionych przypadkach również w innym wieku (wskazane przez dyrektora szkoły). Badania prowadzone będą na terenie szkół, specjalistyczne w przychodni.
9. **Profilaktyka cukrzycy** - badania diagnostyczne - przesiewowe oraz wywiad i konsultacje z lekarzem – analiza stopnia nasilenia czynników ryzyka, zalecenia dotyczące modyfikacji stylu życia i/lub konieczności dalszego leczenia. Badania skierowane są do mieszkańców Miasta Jeleniej Góry w wieku 45 – 70 lat oraz dla osób spokrewnionych z chorymi na cukrzycę bez względu na wiek.
10. **Profilaktyka zakażeń pneumokokowych** - zakłada zaszczepienie dzieci, zamieszkałych na terenie Miasta Jelenia Góra trzema dawkami szczepionki w celu wytworzenia w ich organizmach swoistych przeciwciał przeciw bakteriom, co chroni przed zachorowaniem. Program będzie obejmował wywiad, badanie lekarskie oraz zaszczepienie dziecka szczepionką skoniugowaną przeciw pneumokokom. W ramach programu zaszczepione zostaną nowourodzone niemowlęta w 3, 5 oraz po ukończeniu 12 miesiąca życia,

zamieszkałe na terenie Miasta Jelenia Góra. Program będzie realizowany w latach 2009-2010.

Prowadzone działania profilaktyczne przynoszą wymierne korzyści, gdyż osoby, u których stwierdza się nieprawidłowości, zostają skierowane pod opiekę lekarzy rodzinnych i odpowiednich lekarzy specjalistów. Daje to szansę skutecznego leczenia, a tym samym wpływa na poprawę stanu zdrowia i jakości życia.

Wybór realizatorów poszczególnych programów dokonany będzie w drodze otwartego konkursu ofert, ogłoszonego na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 210, poz. 2135 ze zm.) oraz ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (tekst jednolity: Dz. U. z 2007 r. Nr 14, poz. 89 ze zm.).

IV. DZIAŁANIA W ZAKRESIE PROMOCJI ZDROWIA

Podobnie, jak w latach poprzednich, realizowane będą zadania w zakresie:

1. **promocji honorowego krwiodawstwa,**
2. **szkolenia sanitarnego w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.**

Kolejnymi ważnymi działaniami w zakresie promocji zdrowia, które przyjmuje się do realizacji w latach 2008 – 2010 to:

1. **Promocja profilaktyki stomatologicznej u dzieci.**

Działanie to ma charakter kompleksowy, obejmujący edukację rodziców, przestrzeganie zasad racjonalnego żywienia oraz dbałości o higienę jamy ustnej, profilaktyczne stosowanie związków fluoru oraz regularne kontrole. Corocznie, w latach obowiązywania programu, wszystkie dzieci pierwszych klas szkół podstawowych zostaną przebadane stomatologicznie.

2. **Prowadzenie punktu diagnostyczno-konsultacyjnego ds. HIV i AIDS** – w którym wykonywane są profilaktyczne badania przesiewowe HIV, AIDS dla mieszkańców Miasta Jeleniej Góry, w tym dla kobiet w ciąży i rodzin planujących dzieci. Wpłynie to na zwiększenie świadomości zdrowotnej oraz pozwoli ograniczyć liczbę nowych zachorowań.

Wybór realizatorów powyższych zadań nastąpi w drodze otwartego konkursu ofert na podstawie przepisów ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 ze zm.).

Należy podkreślić, że zadania Miasta w zakresie poprawy stanu zdrowia mieszkańców Jeleniej Góry są ujęte również w innych programach: Miejskim Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Miejskim Programie Przeciwdziałania Narkomanii, Programie działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Promocję zdrowego stylu życia obejmują również działania Miasta w zakresie kultury, sportu i turystyki.

V. FINANSOWANIE PROGRAMU

W budżecie miasta na rok 2008 na realizację Programu zaplanowano środki w wysokości 400.000 zł, w tym na profilaktykę chorób – 350.000 zł, zaś na promocję zdrowia – 50.000 zł. W latach 2009 – 2010 środki finansowe na realizację Programu będą zabezpieczane w kolejnych uchwałach budżetowych.

Przewodniczący Rady Miejskiej
Hubert Papaj